

СВІТОВИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується пришвидшеним процесом глобалізації. Про це свідчить посилення міжнародного транскордонного руху прямих іноземних та портфельних інвестицій унаслідок все більшої відкритості національних економік, процесу інтернаціоналізації фондових ринків, ускладнення фінансового співробітництва.

Важливість ролі держави у регулюванні інвестиційних процесів в національній економіці полягає в наявності як позитивних так і можливих негативних наслідків від функціонування прямих іноземних інвестицій в країнах-реципієнтах. Адже жорстка конкуренція на світовому ринку прямих іноземних інвестицій між країнами-реципієнтами вимагає від уряду країн виробляти правові підстави для належного функціонування іноземного капіталу всередині країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Потреба в удосконаленні державного регулювання процесів витоку капіталу за кордон та залучення іноземних інвестицій усередину країни зумовили зростання інтересу зарубіжних та вітчизняних дослідників до обґрунтування його ефективних форм та методів. Результати дослідження проблем регулювання міжнародної інвестиційної діяльності висвітлені у працях таких вітчизняних і зарубіжних авторів, як Г. Белінська, І. Бланк, З. Боді, В. Гриньова, К. Єрмілова, С. Завгородніков, С. Захарін, Т. Кельдер, В. Любімов, А. Пересада, Ю. Раделицький, І. Рісін, Р. Рубан, І. Сазонець, Б. Солнік, В. Шарп, О. Шубеляк Г. Козаченко, О. Антіпов, О. Ляшенко тощо, основна увага яких була направлена на аналіз заходів щодо залучення іноземних інвестицій. Водночас проблеми вивчення досвіду регулювання іноземного інвестування в розрізі окремих країн, різних за ступенем свого економічного розвитку потребують подальшого дослідження.

Постановка завдання. Мета роботи полягає у дослідженні досвіду регулювання процесів іноземного інвестування в розрізі країн з різним рівнем розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У країнах з розвинутою економікою сформована економічна і політична ситуація забезпечує достатній захист іноземного капіталу й інвестицій і без спеціального законодавства. Чітка законодавча база в цих країнах гарантує відсутність дискримінації іноземних компаній: волю утворення нових компаній (реєстраційні процедури, гарантія прав власності), одержання прибутку (сформована система оподаткування, рівні спонукальні механізми для усіх), врегулювання конфліктів (прозоре трудове законодавство, арбітраж, антимонопольні правила). Наявність такого законодавства привело до збільшення потоків прямих іноземних інвестицій. У країнах з ринковою економікою, що розвивається, інвестиційне законодавство менш розроблене і сприятливе, що привело до створення спеціальних законів, що гарантують захист іноземним інвесторам.

Отже, одним із найважливіших факторів, що сприяє припливові іноземних інвестицій у країну, є наявність ефективного, стабільного законодавства про іноземні інвестиції та зовнішньоекономічну діяльність [1].

Для більшості країн система державних гарантій прав та інтересів іноземних інвесторів ґрунтується на трьох рівнях:

а) на рівні законодавства країн-одержувачів, де гарантується недоторканість власності. Обумовлюється тим, що конфіскація майна або інших активів проводиться на підставі рішення суду і тільки за обставин, прямо визначених законом;

б) на багатосторонньому рівні. Наприклад, до Конвенції із регулювання інвестиційних суперечок між державами та громадянами інших країн, що була підготовлена Всесвітнім банком у 1966 р., вже приєдналося близько ста країн. У разі

виникнення суперечок між державою, що приймає, та іноземним інвестором останній може звертатися по захист не до держави, з якої походять інвестиції, а до Міжнародного центру з регулювання інвестиційних суперечок при Всесвітньому банку у Вашингтоні;

в) на двосторонньому рівні, переважно за допомогою укладення між країнами угод про заохочення та захист інвестицій [2].

На сьогоднішній день найбільш досконалі системи регулювання іноземного інвестування є у економічно розвинутих країнах, таких як США, Великобританія, Франція, Японія.

Система заходів уряду США доповнюється спеціальними програмами із залучення іноземного капіталу урядами штатів. Ці програми передбачають різні системи пільгового кредитування та страхування іноземних інвестицій, надання земельних ділянок для будівництва промислових підприємств тощо. Для іноземних інвесторів відкрито доступ до результатів науково-дослідних розробок, що здійснюються місцевими університетами; надається інформація про наявність і обсяги сировини, енергетичних і водних ресурсів, стан транспортних сполучень тощо. Умови надання пільг передбачають розміщення підприємств у певній місцевості, що пов'язано з потребою пропорційного розвитку галузей економіки в межах того чи іншого штату.

Великий інтерес становить англійська система залучення іноземних інвестицій. Великобританія є лідером у Європі з імпорту капіталу. Сьогодні у країні функціонують дочірні компанії майже всіх 100 найбільших американських корпорацій, філій провідних європейських транснаціональних корпорацій, а також японські заводи з виробництва електронних товарів.

Великобританія практично захопила значну частку інвестицій, що надходять у Європу як із Заходу, так і зі Сходу. Тут сконцентровано понад майже половина усіх американських активів у країнах ЄС. Не менше половини японських вкладень в Європі так само припадає на Великобританію. Цьому найбільше сприяли такі фактори: ефективна структурна перебудова і поліпшення внутрішньо економічної ситуації у країні; бажання іноземних фірм зайняти нові ринки збуту для своїх товарів; зменшення транспортних витрат; висока норма прибутку за рахунок порівняно низьких витрат на робочу силу (за рівнем заробітної плати Великобританія посідає 15-те місце серед розвинених країн світу) [3].

У 2010 році у Франції стартувала Національна інвестиційна програма, мета якої - підвищити конкурентоспроможність бізнесу у країні і запустити інновації в стратегічно важливих секторах економіки. Кількість інвестиційних іноземних проєктів, в результаті яких створюються робочі місця, залишалася стабільною. У 2007 році їх було 624, в 2008 році - 641, в 2009-му - 639. Потім, в 2010 році, було відмічено зростання на 22 відсотки. Минулого року в середньому 15 іноземних підприємств щонеділі ухвалювали рішення інвестувати у французьку економіку.

Реформи, початі у Франції в 2007 році, підсилили конкурентоспроможність Франції. Так, Закон про модернізацію економіки від 4 серпня 2008 року, заохочує перебування іноземних інвесторів у Франції. У його рамках покращені податкові умови для працюючих іноземців, створена нова картка резидента, полегшений процес установи і розвитку підприємств, створені спеціальні умови для приватного підприємця, модернізовані умови розміщення венчурних інвестицій. Крім цього спрощено підприємницьке право, посилена юридична і податкова безпека, заохочуються інвестиції в інновації [4].

У 2005 р. Експертний комітет Ради з іноземних інвестицій Японії представив доповідь про просування Програми залучення зарубіжних інвестицій в країну, в якому було виділено 12 напрямків, на яких мають бути зосереджені зусилля національного уряду і місцевої влади у вирішенні названої завдання в найближчому майбутньому:

Серед цих напрямків:

1. поліпшення умов для здійснення транскордонних злиттів і поглинань;
2. просування реформи медичного обслуговування;
3. активізація PR-кампаній, пов'язаних і з залученням в країну іноземних інвестицій і з інвестуванням японських компаній за кордоном;
4. прискорення процесу укладання двосторонніх угод, що мають відношення до ПЗІ, таких, як угоди про соціальний захист та оподаткування;
5. реалізації практики контакту з державними органами по електронних мережах («електронний уряд») і спрощення адміністративних процедур;
6. сприяння розвитку «приватної фінансової ініціативи» (PFI) з метою залучення іноземних компаній в сектор громадських послуг;
7. реформа, що стосується правил перебування і роботи іноземців в Японії (у першу чергу, лібералізація імміграційних процедур для кваліфікованих фахівців);
8. використання «спеціальних зон структурної реформи» для усунення перешкод для ПЗІ;
9. переклад законів, наказів і постанов японських адміністративних органів на іноземні мови;
10. прискорення реформ, пов'язаних із залученням ПЗІ, на місцевому рівні;
11. продовження політики стратегічного державного інвестування в науково-технічну сферу з метою підвищення привабливості Японії як сфери додатка іноземного капіталу;
12. сприяння реформам в інших сферах [5].

Навіть просте перерахування основних напрямів реалізації державної програми по залученню іноземних інвестицій свідчить про комплексне і багаторівневе характері політики в цій галузі. Ця політика стала складовою частиною довгострокової стратегії глобального економічного зростання Японії. При наступних (після Дз. Коїздумі) програм, залучення до Японії іноземного капіталу коректувалися або приймалися нові документи, але в цілому політична лінія на більшу відкритість країни для іноземних інвестицій підтверджувалася.

Висновки з даного дослідження. Аналізуючи зміст основних елементів регулювання іноземних інвестицій, можна зробити висновок, що їх вплив на економіку кожної з країн в кожному окремому випадку є одним - позитивним.

Отже, за таких обставин перед Україною постають принципово важливі цілі реалізації заходів, спрямованих на покращення інвестиційного середовища та вдосконалення механізму залучення іноземних інвестицій в економічну систему країни.

Список використаної літератури:

1. Любімов В.І., к.е.н. особливості державного регулювання іноземних інвестицій: закордонний досвід Економічний простір №21 2009.
2. Козаченко Г.В., Антіпов О.М., Ляшенко О.М. Управління інвестиціями на підприємстві. – К.: Лібра, 2004. – 368с., с.134.
3. Федоренко В. Г. Инвестознавство: Підручник. — 3-тє вид., допов. — К.: МАУП, 2004. — 480 с: іл. — Бібліогр.: с 352.
4. <http://expert.ru/countries/2011/10/nvestirovat-po-frantsuzski/>
5. И.Л. Тимонина, д.э.н., професор: Международное движение капитала: Инвестиционный климат в Японии и проблема привлечения прямых иностранных инвестиций, №2(21), 2012.